

Sygnatura akt III C 1149/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

S., dnia 7 listopada 2018r.

Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie III Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodnicząca: sędzia Grażyna Sienicka

Protokolantka: stażystka Angelika Więckowska

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2018r.

w S. na rozprawie

sprawy z powództwa Miejskiego Rzecznika Konsumentów w S. działającego na rzecz J. R.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o ustalenie

1. ustala, że kontrakty o nazwach: Umowa Kompleksowa Dostarczania Paliwa Gazowego z dnia 29 czerwca 2017 roku nr (...)_UK i Umowa Sprzedaży (...) Elektrycznej nr (...)_US z dnia 29 czerwca 2017 roku, zawarte pomiędzy J. R. a pozwaną (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W. są nieważne ze względu na skuteczne uchylenie się od oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu;
2. ustala, że roszczenia pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wobec J. R., wyrażone w notach obciążeniowych o numerach (...) oraz (...) nie istnieją;
3. nakazuje pobrać od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Szczecin- Centrum w Szczecinie kwotę 94 (dziewięćdziesięciu czterech) złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sędzia Grażyna Sienicka

Sygn. akt III C 1149/18

UZASADNIENIE

w postępowaniu zwykłym

14 marca 2018r. Miejski Rzecznik Konsumentów w S. działający na rzecz J. R. wniósł o ustalenie, że: kontrakty o nazwach Umowa Kompleksowa Dostarczania Paliwa Gazowego z dnia 29 czerwca 2017 roku nr (...)_UK i Umowa Sprzedaży (...) Elektrycznej nr (...)_US z dnia 29 czerwca 2017 roku, zawarte pomiędzy J. R. a pozwaną (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W. są nieważne ze względu na skuteczne uchylenie się od oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu oraz że roszczenia pozwanej Polski Prąd i (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wobec J. R., wyrażone w notach obciążeniowych o numerach (...) oraz (...) nie istnieją.

W uzasadnieniu żądania pozwu powód wskazał, że 29 czerwca 2017r. J. R., jako konsumentka, zawarła z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W. dwie umowy, tj. umowę sprzedaży energii elektrycznej

i umowę kompleksową dostarczania paliwa gazowego. Do zawarcia umów doszło w mieszkaniu J. R., a przedstawiciel pozwanej podkreślał, że jest pracownikiem dotychczasowego dostawcy energii elektrycznej, tj. (...) Spółki Akcyjnej w P. oraz (...) Spółki Akcyjnej w W., dotychczasowego dostawcy gazu, a jego wizyta związana jest z koniecznością zmiany umów, która to zmiana ma jedynie charakter formalny i zmierza do obniżenia wysokości rachunków za energię elektryczną i gaz. Nie informował J. R., że jest przedstawicielem (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W., a zawarcie oferowanych umów zmierza do zmiany sprzedawcy energii elektrycznej i gazu. Jedynymi dokumentami jakie przedstawiono konsumentce były same umowy, bez stanowiących ich integralną część cenników i regulaminów. J. R., zaufała przedstawicielowi pozwanej i bez zapoznania się z treścią przedstawionych jej dokumentów, podpisała je.

Nieprawidłowości w sposobie zawierania umów zostały wskazane w decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konsumentów i Konkurencji z dnia 30 grudnia 2016 roku nr (...), a Prezes Urzędu Regulacji Energetyki wszczął postępowanie administracyjne w sprawie cofnięcia pozwanej koncesji na obrót energii elektrycznej. J. R. o tym, że podpisując umowy zmieniła sprzedawcę energii elektrycznej i dostawcę gazu, dowiedziała się kiedy otrzymała pisma od dotychczasowych dostawców mediów.

Pismem z dnia 12 sierpnia 2017 roku J. R. skierowała do (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. Pozwana nie uznała tych oświadczeń za skuteczne, nie ustosunkowując się merytorycznie do zarzutów konsumentki w zakresie okoliczności w jakich doszło do zawarcia umowy, eksponując jedynie fakt, że konsumentka podpisała przedłożone jej dokumenty.

Pismem z 11 września 2017r. J. R. złożyła oświadczenie o wypowiedzeniu obu umów. W związku ze złożonym oświadczeniem o wypowiedzeniu przedmiotowych umów pozwana obciążyła J. R. obowiązkiem zapłaty odpowiednio kwoty 918 zł tytułem kary umownej oraz opłatą za dostarczone paliwo w kwocie 935 zł.

W ocenie strony powodowej, okoliczności w jakich doszło do zawarcia ww. umów oraz ich warunki, uzasadniają złożenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. Wprawdzie konsumentka nie zapoznała się z treścią dokumentów obejmujących warunki umów, jednakże działała ona w zaufaniu do przedstawiciela drugiej strony umowy, a treść przedłożonych do podpisu umów różniły się od przedstawionych jej warunków co do nazwy sprzedawcy energii elektrycznej i dostawcy gazu. Błąd dotyczył zatem treści czynności prawnej i był również istotny w rozumieniu przepisu art. 84 § 2 k.c. Nadto umowy te przewidywały obciążenie konsumentki nie tylko opłatą z tytułu sprzedaży energii elektrycznej i dostawy paliwa gazowego ale również opłatami dodatkowymi z tytułu „usługi dodatkowej” oraz „usługi pomiarowej (...)”, o czym konsumentka nie była informowana. W tej sytuacji uzasadnione jest przyjęcie, że gdyby konsumentka nie działała pod wpływem błędu i oceniała sprawę rozsądnie, to nie złożyłaby oświadczenia o zawarciu przedmiotowych umów. J. R. ma interes prawny w wytoczeniu powództwa w niniejszej sprawie, ponieważ zachodzi potrzeba usunięcia niepewności prawnej co do obowiązku zapłaty na rzecz pozwanej opłat wyrównawczych.

W odpowiedzi na pozew pozwana (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. oświadczyła, że uznaje powództwo w całości.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. R. była związana umową sprzedaży energii elektrycznej do gospodarstwa domowego przy ulicy (...) w S. z (...) Spółką Akcyjną w P. oraz umową dostawy paliwa gazowego z (...) i (...) Spółką Akcyjną w W..

Niesporne.

29 czerwca 2017r. w jej mieszkaniu pojawił się przedstawiciel (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. M. W.. Poinformował on J. R., że zachodzi potrzeba dokonania zmiany umowy sprzedaży energii elektrycznej oraz umowy dostawy paliwa gazowego, która to zmiana ma charakter jedynie formalny i zmierza do obniżenia wysokości rachunków za energię elektryczną i gaz. M. W. nie informował konsumentki, że jest przedstawicielem (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. i że zawarcie umów na przedstawionych przez niego warunkach oznacza zmianę sprzedawcy energii elektrycznej i dostawcy gazu na (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w W..

Przedstawione przez niego informacje dotyczące zmiany umowy sprzedaży energii elektrycznej i umowy dostawy gazu nie budziły u J. R. wątpliwości co do tego, że umowy te nie prowadzą do zmiany sprzedawcy energii elektrycznej i dostawcy gazu, a na podstawie ich postanowień rachunki za energię elektryczną i paliwo gazowe będą niższe. Podejmując decyzję J. R. kierowała się również sugestiami ze strony przedstawiciela Spółki, który informował ją, iż podpisanie umów skutkować będzie przyznaniem jej „nagrody,” bądź obniżki za terminowe opłacanie rachunków. J. R. podpisała przedłożone jej formularze umowy sprzedaży energii elektrycznej bez zapoznania się z ich treścią.

Przy zawarciu ww. umów J. R. nie okazano ani nie doręczono ogólnych warunków umowy sprzedaży energii elektrycznej i dostarczania gazu ani cennika promocyjnego.

W dacie zawarcia umowy J. R. miała 75 lata, problemy ze wzrokiem i skupieniem się. Natarczywe zachowanie przedstawiciela Spółki nie pozwalało jej na spokojne zapoznanie się z treścią dokumentów.

Umowa sprzedaży energii elektrycznej nr (...)_US została zawarta na czas określony 60 miesięcy.

Zgodnie z postanowieniem par. 1 pkt 3 i 4 (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. zobowiązała się do sprzedaży odbiorcy – J. R. energii elektrycznej, a odbiorca zobowiązał się do jej kupna i odbioru dla punktu odbioru energii elektrycznej na warunkach określonych w umowie, ogólnych warunkach umowy sprzedaży energii elektrycznej oraz cenniku promocyjnym.

Odbiorca uprawniony był do wypowiedzenia umowy, bez podania przyczyny, poprzez złożenie pisemnego oświadczenia o wypowiedzeniu. Umowa ulega rozwiązaniu z ostatnim dniem miesiąca następującego po miesiącu, w którym oświadczenie o wypowiedzeniu wpłynęło do sprzedawcy. Odbiorca może wskazać późniejszy termin rozwiązania umowy (par. 1 pkt.9 umowy).

Zgodnie z postanowieniem § 4 pkt 2 umowy w przypadku wypowiedzenia przez odbiorcę umowy zawartej na czas określony przed upływem okresu 60 miesięcy, odbiorca zapłaci sprzedawcy opłatę jednorazową z tytułu przedterminowego rozwiązania umowy zawartej na czas określony. Wysokość opłaty jednorazowej wynika z przemnożenia stawki 17 złotych przez liczbę pełnych miesięcy, o które została skrócona umowa zawarta na czas określony 60 miesięcy.

Niesporne.

Umowa kompleksowa dostarczania paliwa gazowego z dnia 29 czerwca 2017r. została zawarta na czas określony 60 miesięcy.

Zgodnie z postanowieniem § 1 pkt 3 (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. zobowiązała się do dostarczania odbiorcy – J. R. paliwa gazowego, a odbiorca zobowiązał się do jego kupna i odbioru dla punktu odbioru paliwa gazowego na warunkach określonych w umowie, ogólnych warunkach umowy sprzedaży energii elektrycznej oraz cenniku promocyjnym.

Odbiorca uprawniony był do wypowiedzenia umowy, bez podania przyczyny, poprzez złożenie pisemnego oświadczenia o wypowiedzeniu. Umowa ulega rozwiązaniu z ostatnim dniem miesiąca następującego po miesiącu, w którym oświadczenie o wypowiedzeniu wpłynęło do sprzedawcy. Odbiorca może wskazać późniejszy termin rozwiązania umowy (par. 1 pkt.11 umowy).

Zgodnie z postanowieniem § 3 pkt 1 umowy w przypadku wypowiedzenia przez odbiorcę umowy zawartej na czas określony przed upływem okresu 60 miesięcy, odbiorca zapłaci sprzedawcy opłatę jednorazową z tytułu przedterminowego rozwiązania umowy zawartej na czas określony. Wysokość opłaty jednorazowej wynika z przemnożenia stawki 17 złotych przez liczbę pełnych miesięcy, o które została skrócona umowa zawarta na czas określony 60 miesięcy.

J. R. dowiedziała się, że zawierając umowę sprzedaży energii elektrycznej dokonała zmiany sprzedawcy energii elektrycznej z pisma skierowanego do niej przez dotychczasowego sprzedawcę energii elektrycznej. W analogiczny sposób dowiedziała się również, że zawierając umowę kompleksową dostarczania paliwa gazowego dokonała zmiany dostawcy paliwa gazowego.

Niesporne.

W piśmie skierowanym do (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. J. R. oświadczyła, że uchyła się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu o zawarciu umowy sprzedaży energii elektrycznej.

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. zaprzeczyła, aby istniały przesłanki do złożenia przez J. R. oświadczenia

o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, wskazując, że z treści dokumentów, które opatrzyła ona własnoręcznym podpisem jednoznacznie wynika, że jest stroną umowy sprzedaży energii elektrycznej oraz umowy kompleksowej dostarczania paliwa gazowego a nadto, że została należycie pouczona o warunkach i terminie do złożenia skutecznego oświadczenia o odstąpieniu od ww. umów.

W piśmie z dnia 11 września 2017r. J. R. oświadczyła, że wypowiada umowę sprzedaży energii elektrycznej oraz umowę kompleksową dostarczania paliwa gazowego, wskazując iż nie miała świadomości, że zawarcie umów doprowadzi do zmiany dotychczasowego sprzedawcy energii elektrycznej i dostawcy paliwa gazowego, o czym nie została również poinformowana przez przedstawiciela (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W..

Pismem z dnia 7 grudnia 2017r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. poinformowała J. R., iż w związku ze złożonym przez nią oświadczeniem o wypowiedzeniu umowy sprzedaży energii elektrycznej oraz umowy kompleksowej dostarczania paliwa gazowego wystawiła na rzecz J. R. notę obciążeniową nr (...) na kwotę 918 złotych, płatną do dnia 19 stycznia 2018 r., a także notę obciążeniową na kwotę 935 zł.

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

w zakresie swojej działalności zajmuje się m.in. dystrybucją paliw gazowych w systemie sieciowym, wytwarzaniem i handlem paliw gazowych oraz wytwarzaniem, przesyłaniem, dystrybucją i handlem energią elektryczną.

Niesporne.

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo okazało się uzasadnione.

Podstawę prawną żądania pozwu stanowił przepis art. 189 k.p.c. , zgodnie z treścią którego powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Przepis art. 189 k.p.c. , aczkolwiek zamieszczony w Kodeksie postępowania cywilnego, ma charakter materialnoprawny, stanowi bowiem podstawę dochodzenia roszczeń. Formuła przepisu art. 189 k.p.c. - ustalenie prawa bądź stosunku prawnego - jest tak szeroka, że obejmuje wszelkie prawa i stosunki prawne w zakresie prawa cywilnego, z wyjątkiem tych, w przypadku których ustawodawca przewidział wyraźne wyłączenie bądź przewidział wyraźnie szczególny tryb takiego ustalenia. Przedmiotem ustalenia na podstawie omawianego przepisu może być wyłącznie, co wynika wprost z jego treści, jedynie prawo lub stosunek prawny. Przepis ten nie może natomiast stanowić podstawy powództwa o ustalenie faktu, stanu faktycznego lub dowodów, które miałyby być wykorzystane w innym procesie, poza jednym wyjątkiem ustalenia przez sąd faktu o charakterze bezpośrednio prawotwórczym, który w istocie zmierza do ustalenia prawa lub stosunku prawnego np. ustalenie, że dane zdarzenie było wypadkiem przy pracy, czy też ustalenie postanowienia umownego określonej treści (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 1998r. ,

III CKN 563/97; wyrok z dnia 5 czerwca 2007 r., I UK 8/07; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2006 r., II PZP 14/05).

Powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może być uwzględnione jedynie wtedy, gdy spełnione są łącznie dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda. Wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2011r., II CKN 898/00 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2010 r. , II PK 167/09). Ciężar dowodu

w zakresie spełnienia powyższych przesłanek spoczywa, zgodnie z przepisem art. 6 k.c., na powodzie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2000 roku, I CKN 903/00 oraz z dnia 14 stycznia 2015 roku, I CSK 1057/14).

Interes prawny istnieje wówczas, gdy zachodzi stan niepewności co do istnienia stosunku prawnego lub prawa, a wynik postępowania doprowadzi do usunięcia niejasności

i wątpliwości w tym zakresie i zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. O prawnym charakterze interesu - czyli o potrzebie wszczęcia określonego postępowania i uzyskania oznaczonej treści wyroku - decyduje obiektywnie istniejąca potrzeba ochrony sfery prawnej powoda. Uzależnienie powództwa

o ustalenie od istnienia interesu prawnego należy oceniać elastycznie, z uwzględnieniem konkretnych okoliczności danej sprawy i wykładni celowościowej. Pojęcie to powinno być tak interpretowane, by uwzględniało ocenę, czy wynik postępowania doprowadzi do usunięcia wątpliwości istniejących na tle określonego stosunku prawnego i zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów. Powództwo z art. 189 k.p.c. musi być celowe, ma bowiem spełniać realną funkcję prawną, a wydane na tej podstawie orzeczenie winno skutkować określeniem w sposób jednoznaczny sytuacji prawnej stron. Nie można zakwestionować interesu prawnego w żądaniu ustalenia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma ono znaczenie zarówno dla obecnych, jak i przyszłych możliwych, ale obiektywnie prawdopodobnych stosunków prawnych i praw, czy sytuacji prawnej podmiotu występującego z żądaniem (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 grudnia 2017 roku, V ACa 984/17). Natomiast o braku takiego interesu można mówić zarówno wówczas, gdy powód nie ma jakiegokolwiek potrzeby ustalenia prawa lub stosunku prawnego, jak również wtedy, gdy może on osiągnąć w pełni ochronę swych praw w sposób prostszy

i łatwiejszy np. w procesie o świadczenie albo ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 2 lutego 2018 roku, I ACa 724/1, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2017 roku, V CSK 52/17). W wyroku z dnia

10 kwietnia 2014 roku Sąd Najwyższy przyjął jednak, że możliwość wytoczenia powództwa

o świadczenie, nie wyklucza istnienia interesu prawnego w ustaleniu stosunku prawnego

lub prawa, gdy ustalenie takie zapewni w większym stopniu ochronę praw powoda niż orzeczenie zobowiązujące do świadczenia. Ograniczanie możliwości wystąpienia

z powództwem o ustalenie w takich sytuacjach byłoby sprzeczne z jego celem, którym, jak się podkreśla, jest zapewnienie skutecznej ochrony prawnej realizowanej w ramach szeroko pojmowanego dostępu do sądu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2014 roku,

II PK 179/13). Powództwo o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa jest uzasadnione w sytuacji, gdy zgłoszone żądanie zmierza - w większej mierze niż inne mogące wchodzić w rachubę postępowania - do zapewnienia ochrony praw osoby zainteresowanej.

W okolicznościach faktycznych sprawy powód ma interes prawny w wytoczeniu niniejszego powództwa na rzecz J. R., ponieważ strona pozwana przed wniesieniem powództwa w niniejszej sprawie przeczyła istnieniu przesłanek do złożenia przez nią oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu i domagała się zapłaty opłaty jednorazowej zastrzeżonej na wypadek wypowiedzenia przez odbiorcę umowy sprzedaży energii elektrycznej oraz umowy dostawy paliwa gazowego przed upływem 60 miesięcy od zawarcia tych umów. Orzeczenie wydane

w niniejszej sprawie definitywnie zakończy spór co do tego, czy umowy były ważne i czy J. R. zobowiązana jest do zapłaty ww. opłat jednorazowych

Zgodnie z treścią przepisu art. 63³ k.p.c. w sprawach o ochronę konsumentów powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów może wytaczać powództwa na rzecz obywateli,

a także wstępować, za zgodą powoda, do postępowania w tych sprawach w każdym jego stadium. Za konsumenta uważa się, zgodnie z przepisem art. 22¹ k.c. osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

J. R., na rzecz której Miejski Rzecznik Konsumentów w S. wytoczył powództwo w niniejszej sprawie, zawarła z pozwaną Spółką umowy, które nie były związane z jej działalnością gospodarczą lub zawodową, a zatem Miejskiemu Rzecznikowi Konsumentów w S. przysługuje legitymacja do wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie.

Stan faktyczny niniejszej sprawy był co do zasady niesporny – pozwana uznała roszczenie pozwu w całości.

Uznanie powództwa jest aktem dyspozycyjności materialnej pozwanego, który za zasadne uznaje zarówno roszczenie powoda, jak i przyznaje uzasadniające je przytoczone przez powoda okoliczności faktyczne, a w konsekwencji godzi się na wydanie wyroku uwzględniającego żądanie pozwu (zob. wyrok SN z dnia 14 września 1983r., III CRN 188/83, OSNC 1984, nr 4, poz. 60). Sąd jest związany uznaniem, jednakże obowiązany jest dokonać oceny, czy czynność ta nie jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa.

Uznanie przez pozwaną faktu skutecznego złożenia oświadczenia woli o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu o zawarciu umowy sprzedaży energii elektrycznej oraz o zawarciu umowy kompleksowej dostarczania paliwa gazowego nie budzi uzasadnionych wątpliwości w świetle treści załączonych do pozwu dokumentów w postaci umowy sprzedaży energii elektrycznej, umowy kompleksowej dostarczania paliwa gazowego oraz oświadczeń J. R. zawartych w (...) kierowanych do pozwanego.

Przepis art. 84 k.c. stanowi, że w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej (§ 1). Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny) (§ 2).

Błąd jest to wada oświadczenia woli, polegająca na tym, że składający je działa pod wpływem niezgodnego z prawdą wyobrażenia o rzeczywistości lub jej elemencie albo pod wpływem braku takiego wyobrażenia. Ustawodawca, choć nie definiuje pojęcia błędu, określa w cytowanym przepisie przesłanki, od których zaistnienia zależy możliwość

uchylenia się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. Przepis art. 84 k.c. wyodrębnia dwa rodzaje kryteriów prawnie relewantnego błędu, tj. te, których wystąpienie jest nieodzowne dla uznania błędu za prawnie doniosłą wadę oświadczenia woli, oraz te, które wystąpić muszą dodatkowo przy pewnych typach czynności prawnych i łącznie z pierwszymi uzasadniają przyjęcie prawnej doniosłości błędu. W każdej sytuacji błąd musi spełniać dwa kryteria, a mianowicie musi być błędem co do treści czynności prawnej oraz być istotny. Obie te cechy muszą występować łącznie. Nadto w przypadku czynności odpłatnych konieczne jest spełnienia jednej z trzech przesłanek, wskazanej w art. 84 § 1 zd. drugie, a mianowicie, że druga strona: wywołała błąd swoim choćby niezawinionym zachowaniem albo o tym błędzie wiedziała lub z łatwością mogła ten błąd zauważyć.

Pojęcie błędu co do czynności prawnej, użyte przez ustawodawcę w art. 84 k.c. jest szersze niż sformułowanie „błąd co do treści oświadczenia woli”. Oznacza bowiem, iż mylne wyobrażenie dotyczyć może jakiegokolwiek elementu czynności prawnej, ponieważ zsumowanie wszystkich składników (prawdziwie i fałszywie przedstawionych) tworzy w rezultacie nieprawidłowy obraz całości. Mówiąc ogólnie, błąd co do treści czynności prawnej, oznacza w istocie błąd co do okoliczności wchodzących w skład treści tejże czynności (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 marca 2016 roku,

I ACa 956/15). Stąd też błędem co do treści czynności prawnej jest również błędne wyobrażenie dotyczące przedmiotu świadczenia, np. cech zbywanego towaru w przypadku umowy sprzedaży. Warunkiem istotności błędu w rozumieniu art. 84 § 2 k.c. jest natomiast niezgodne z rzeczywistością wyobrażenie o treści czynności prawnej, zarówno jej podstawy faktycznej lub prawnej, jak i każdego ich elementu, które było przyczyną złożenia oświadczenia woli, przy uwzględnieniu tego, że gdyby składający oświadczenie znał treść rzeczywistą, nie złożyłby tego oświadczenia. Między błędem a oświadczeniem woli powinien istnieć związek przyczynowy. Nie ma przy tym znaczenia, czy błąd odnosi się do faktów poprzedzających zawarcie stosunku prawnego, towarzyszących jego zawarciu, czy też jego skutków. O istotności błędu przesądzać muszą kryteria obiektywne, odnoszone do oceny rozsądnego człowieka, który znając prawdziwy stan rzeczy, nie złożyłby oświadczenia woli tej treści, a jej podstawą powinien być całokształt okoliczności, w tym również rozważenie interesów stron stosunku prawnego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 11 maja 2016 roku, I ACa 971/15). Błędem relewantnym w świetle art. 84 k.c. jest zatem jedynie błąd co do treści czynności prawnej, a więc mylne wyobrażenie o którymkolwiek składniku treści konkretnej czynności prawnej (np. przedmiot czynności prawnej, rodzaj czynności, osoba kontrahenta) oraz błąd istotny, to jest tego rodzaju mylne wyobrażenie, które pozwala przyjąć, że gdyby osoba nie działała pod wpływem błędu i tym samym prawidłowo oceniała sytuację, to nie złożyłaby oświadczenia woli danej treści.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy wskazać należy, że w świetle twierdzeń pozwu znajdujących potwierdzenie w treści pism skierowanych przez J. R. do pozwanej, miała ona mylne wyobrażenie o drugiej stronie umów oraz

o ich treści, a wyobrażenie to zostało wywołane zachowaniem przedstawiciela pozwanej M. W., a zatem zostało wywołane przez stronę pozwaną. Przedstawiciel pozwanej miał bowiem poinformować konsumentkę, że zachodzi potrzeba dokonania zmiany umowy sprzedaży energii elektrycznej oraz umowy dostawy paliwa gazowego, która to zmiana ma charakter jedynie formalny (polegający na modyfikacji dotychczasowych umów)

i zmierza do obniżenia wysokości rachunków za energię elektryczną i gaz. Nie informował jej natomiast, że jest przedstawicielem (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. i że zawarcie umów na przedstawionych przez niego warunkach oznacza w istocie zmianę sprzedawcy energii elektrycznej i dostawcy gazu na (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w W.. Wskazać należy, że przepis art. 84 § 1 zd. 2 k.c. nie wymaga aby wywołanie błędu przez drugą stronę było przez nią zawinione, do uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia wystarcza nawet niezawinione wywołanie błędu przez drugą stronę (por. wyrok Sądu Apelacyjnego

w G. z dnia 20 września 2016 roku, I ACa 206/16). Zachowanie zaś przedstawiciela strony pozwanej, który wyraźnie informował konsumentkę, że zawarcie umowy jest jedynie formalnością mającą na celu modyfikację dotychczasowych umów, uzasadnia przekonanie, że niezapoznanie się przez odbiorcę energii i gazu z umowami, nie wyłącza uprawnienia do powołania się na wadę oświadczenia woli w postaci błędu. W wyroku z dnia 14 stycznia 2009r. (sygn. akt IV CSK 358/08) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że uzgodnienie poszczególnych postanowień umowy w toku negocjacji usprawiedliwia postępowanie podpisującego, który co prawda świadomie nie czyta dokumentu, ale

czyni to w przekonaniu, że jego treść odpowiada przyjętym postanowieniom. Podsuniecie mu do podpisu dokumentu obejmującego inną wersję umowy oznacza wprowadzenie w błąd. W takim wypadku strona, która podpisała dokument przygotowany przez drugą stronę nie czytając go, będzie mogła powołać się na błąd. Pozwana, uznając powództwo, przyznała, że istotnie okoliczności,

w jakich doszło do zawarcia umowy oraz zachowanie jej przedstawiciela mogło wywołać

u J. R. mylne wyobrażenie o treści umów, a zaniechanie dokładnego zapoznania się z treścią umów było usprawiedliwione zachowaniem jej przedstawiciela. Przedmiotowa umowa obciążała ją dodatkowymi opłatami z tytułu „usługi dodatkowej” oraz „usługi pomiarowej S.”, które to opłaty zwiększały zakres jej zobowiązań wobec pozwanej, ponad to, co zobowiązana jest świadczyć na rzecz dotychczasowego sprzedawcy energii elektrycznej i dostawcy paliwa gazowego. Uzasadnia to przypuszczenie, że gdyby składając oświadczenie o zawarciu umów sprzedaży energii elektrycznej i dostawy gazu nie działała pod wpływem błędu i oceniała sprawę rozsądnie, nie zawarłaby tych umów.

Zgodnie z przepisem art. 88 § 1 k.c. uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, które zostało złożone innej osobie pod wpływem błędu następuje przez oświadczenie złożone tej osobie na piśmie. Oświadczenia w przedmiocie uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli objętego umową sprzedaży energii elektrycznej oraz umową kompleksową dostarczania paliwa gazowego J. R. złożyła w piśmie z dnia

18 sierpnia 2017r. Oświadczenie to dotarło do pozwanej w taki sposób, że mogła się zapoznać z jej treścią, o czym świadczy treść jej pisma z dnia 28 sierpnia 2017 roku. Oświadczenia to zostało złożone z zachowaniem przewidzianego w przepisie art. 88 § 2 k.c. rocznego terminu od dnia wykrycia błędu. Umowy zostały zawarte w dniu 29 czerwca 2017r., a J. R. miała wykryć błąd po doręczeniu jej pism informacyjnych od dotychczasowych dostawców mediów. Oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli o zawarciu przedmiotowych umów zostało złożone w sierpniu 2017 roku.

Błąd istotny co do treści czynności prawnej jest wadą oświadczenia woli powodującą względną nieważność czynności prawnej. Oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli z powodu błędu ma charakter prawa podmiotowego kształtującego, co oznacza, że jego wykonanie kształtuje stosunki pomiędzy stronami prowadząc do przekształcenia nieważności względnej czynności prawnej w nieważność bezwzględną. Sankcja nieważności bezwzględnej oznacza, że czynność nie wywołuje żadnych skutków prawnych w sferze cywilnoprawnej, a stan ten ma charakter definitywny, nie podlegający konwalidacji. Możliwość skorzystania z uprawnienia do uchylenia się od skutków prawnych wadliwego oświadczenia zależy wyłącznie od składającego oświadczenie o uchyleniu, a skutek wywołany jego złożeniem następuje ex lege. Uchylenie się od skutków oświadczenia woli znosi ex tunc wszystkie skutki prawne zawartej umowy.

Zważywszy na powyższe, brak zatem podstaw do uznania, że dokonane przez pozwaną uznanie powództwa jest sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego, czy też zmierza do obejścia prawa.

Mając powyższe na uwadze Sąd ustalił, że kontrakty wymienione w pozwie są nieważne ze względu na skuteczne uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu (punkt 1 wyroku).

W konsekwencji ustalenia, że umowy, z których wynikał obowiązek zapłaty opłaty jednorazowej za wypowiedzenie odpowiednio umowy sprzedaży energii elektrycznej i umowy dostawy paliwa gazowego przez upływem 60 miesięcy od jej zawarcia, są nieważne,

w punkcie 2 wyroku Sąd ustalił, że żądane przez (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w W. roszczenie, wyrażone w notach obciążeniowych, wymienionych w wyroku, nie istnieje.

Zgodnie z treścią przepisu art. 96 pkt 11 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych powiatowy (miejski) rzecznik praw konsumentów

w sprawach dotyczących ochrony indywidualnych interesów konsumenta nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych. Zgodnie z treścią przepisu art. 113 ust. 1 tej ustawy kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku

uiścić (...), sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu.

Istnienie podstaw do obciążenia kosztami sądowymi należy rozumieć przede wszystkim w kontekście art. 98 § 1 k.p.c., określającego zasadę odpowiedzialności za wynik procesu oraz zasadę kosztów niezbędnych i celowych. Innymi słowy, obciążenie przeciwnika nieuiszczonymi kosztami sądowymi może nastąpić wówczas, gdy przeciwnik ten przegrał proces w całości lub w części, pod warunkiem że koszty te były niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Pozwana przegrała niniejszy proces, co uzasadnia obciążenie jej obowiązkiem zapłaty na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie kwoty 94 złotych tytułem opłaty od pozwu, której nie miał obowiązku uiścić powód Miejski Rzecznik Konsumentów S. działający na rzecz J. R..

Sędzia Grażyna Sienicka

ZARZĄDZENIE

1. Odnotować.
2. Odpis wyroku wraz z odpisem uzasadnienia doręczyć pełnomocnikowi pozwanej.
3. Podpisać protokół rozprawy.
4. Wykonać zarządzenie w terminie 7 dni.
5. Przedłożyć akta po upływie pisma lub 21 dni po doręczeniu.

Sędzia Grażyna Sienicka